

Ole Thyssen

Det filosofiske blik

København: Informations Forlag, 2012

En filosofisk bygningsfejl?

Ole Thyssens seneste bog – *Det filosofiske blik* – lanceres fra forlaget som en ny filosofihistorie, og som sådan er den blevet modtaget med begejstring fra en stort set enig anmelderskare. Bogen er blevet til gennem et imponerende arbejde med filosofiens historie over 17 år, og resultatet er et stort værk på over 700 sider! En overfladisk betragtning bekræfter det filosofihistoriske tema; bogen er formet som en kronologisk – stort set – gennemgang af historiens største filosoffer, og Thyssen har helt i tidens ånd lagt særlig vægt på moralfilosofien og den politiske filosofi.

Men Thyssen benægter selv, i bogens første sætning, at *Det filosofiske blik* er en filosofihistorie. Hensigten er at skrive en bog om filosofi – eller *iagttagelse* – for nysgerrige amatører: "Gennem iagttagelse af filosofi præsenteres en filosofi om iagttagelse" (s. 15). Hvad filosofi er, skal indirekte afsløres gennem en læsning af historiens store filosoffer.

I indledningen præsenterer Thyssen sin opfattelse af filosofi og dermed sin hermeneutiske tilgang til filosofihistorien. Filosofi er en særlig form for *iagttagelse* baseret på et grundperspektiv kaldet et *blik*. Bogens grundbegreber, *iagttagelse* og *blik*, afslører Thyssens eget udgangspunkt: sociologen Niklas Luhmann, der da også har fået sit eget kapitel i bogen. Det luhmannske grundlag betyder, at ingen af de filosoffer der gennemgås er egentlige filosoffer. Thyssen kalder dem derfor 'mestertænkere', men da forholdet mellem tænkning og *iagttagelse* forbliver uklart, ville 'mestertiagttagere' nok være mere præcist.

Man kunne tentativt sige, at Thyssens bog er et blik på filosofihistorien med luhmannske briller. Fremgangsmåden består i, at Thyssen tildeler hver mestertænkner et *blik*, dvs. et grundperspektiv eller en grundposition, der så skal udgøre kernen i fremstillingen af deres *iagttagelse*. En mestertænkner kogt ned til ét ord. Denne metodiske selskabsleg er ikke helt uden charme, men har desværre også en tendens til at virke noget begrænsende, når det handler om de mere komplekse og genstridige filosoffer.

Det står hurtigt klart, at den dobbelte tematik – filosofihistorie og en filosofi om *iagttagelse* – ikke er dækkende for bogens ærinde. Filosofien om iagttelsen er stort set henlagt til indledningen og afslutningen, krydret med et par regibemærkninger undervejs. Filosofihistorisk er bogen en mærkværdig blanding af, på den ene side ganske veloplagede, indsigtfulde og begejstrede kapitler, og på den anden side kapitler præget af en næsten aggressiv nedladdenhed, krydret med fejl og udeladelse af centrale elementer. Til de første hører fx kapitlerne

om Adam Smith og John Lockes politiske filosofi. Til de sidste kapitlerne om Platon og Aristoteles. Kapitlet om Rousseau nærmer sig, fra en almindelig filosofihistorisk betragtning, det uanstændige.

På trods af Thyssens udtalte politiske og moralfilosofiske tematik er den pædagogiske filosofi nedprioriteret. En klassiker som Rousseaus *Emile*, og dermed den negative pædagogik, affærdiges med en kort bemærkning: "At Rousseau ikke har tillid til sit eget program viser sig ved, at pædagogen, *le gouverneur*, er nødt til at arrangere og intrigere og kontrollere for at være sikker på, at alting går for sig efter naturens forskrifter. Et andet lille problem var, at Rousseau afleverede sine egne fem børn på et hjem for hittebørn. Her havde naturen ikke en chance" (s. 438). I afsnittene om Platon og Aristoteles bemærker Thyssen flere gange, at uddannelse og dannelse er centrale temaer i den antikke politiske tænkning, men det udvikles aldrig, og Thyssen synes i det hele taget ikke særlig interesseret i de politisk-filosofiske aspekter af pædagogikken, eller i de pædagogiske aspekter af den politiske filosofi. Måske fordi filosofi og politik hos Thyssen mere er et spørgsmål om magt end om dannelse, opdragelse og viden.

Som bogen skrider frem fremstår den som en slags Thyssens bud på 'det bedste og det værste'. Man er ikke i tvivl om, hvilke mestertænkere han godt kan lide og hvilke han ikke kan lide. Kriteriet for Thyssens vurdering er ikke klassiske filosofiske kriterier, og hans blik på de gamle filosoffer er ikke præget af veneration eller nostalgi. Og det er egentlig her, at *Det filosofiske blik* begynder at blive interessant. Der, hvor man virkelig mærker Thyssens engagement – når han bliver vred eller begejstret – er i politiske spørgsmål. Kriteriet for Thyssens vurdering af mestertænknerne synes at være en udtalt forestilling om det gode samfund.

Hvis *Det filosofiske blik*, som en filosofihistorie, er en noget blandet fornøjelse, og hvis den heller ikke rigtig leverer det indirekte svar på, hvad filosofiens blik er (s. 9), så tegner der sig til gengæld i løbet af bogen konturerne til et egentligt politisk-filosofisk værk. I indledningen synes Thyssen at efterlyse en mestertænkners kritiske blik på den moderne velfærdsstat (s. 13-4). Det er en spændende tanke, som Thyssen også har luftet i debatform. Det er fristende at se *Det filosofiske blik* som er stort og respektfremkaldende forarbejde til et egentligt hovedværk fra Thyssens hånd. Der skal derfor lyde en opfordring til, at Thyssen forsøger springet fra samfundsdebatter til mestertænkner og giver os en politisk-filosofisk fremstilling af det gode, frie, lige, retfærdige, fornuftige og rige samfund, eller hvad der nu er den styrende norm for fællesskabet i det Thyssenske blik.

Ulrik Crone, e-mail: ucrone@gmail.com,
Danmark